Газета издается на балкарском языке с 1924 года.

Интернет-версия: zaman.smikbr.ru

ЗАМАН

2010 жыл 22-чи январь, байрым кюн.
№11 (18362)

Багъасы 3 сомду

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ **ВРЕМЯ** ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Жыйылыу

Вячеслав ГЕШЕВ - КъМР-ни Айырыу комиссиясыны председатели

Къабарты-Малкъар Республиканы Айырыу комиссиясыны тюнене болгъан жыйылыуунда аны председателине Вячеслав Мицевич Гешев айырылгъанды. Айырыу комиссияны жыйылыугъа къатышхан 14 членинден 13-сю аны жанлы болуп къол кётюргендиле.

В.М.Гешевни кандидатурасын КъМР-ни Президенти эмда айырыу комиссия кёргюзтгенди. Аны Ара айырыу комиссияны жыйылыуунда да сюзюп къабыл кёргендиле. Жыйылыу 19-чу январьда бардырылгъанын билдире, Ара айырыу комиссияны бу жыйылыугъа къатышыр ючюн келген члени Сиябшах Шапиев былай чертгенди: «Ара айырыу комиссияны биринчи жыйылыуунда биринчи болуп Вячеслав Гешевни кандидатурасы сюзюлгени, аны жанлы болуп комиссияны членлери барысы да къол кётюргенлери манга хычыуун кёрюннгенди. Ол керти окъуна ишин уста билген, билими, сынауу да болгъан адамды».

Сиябшах Магомедович, Вячеслав Гешев республиканы Айырыу комиссиясына ишлерге 2007 жылда айны 7-синде келгенин, кеси да 7-чи региондан болгъанын эсгертип, юч 7 число-насыпны белгисиди деп, анга кёре, ишинден да къууанырыгъына, борчун бет жарыкълы тамамларыгъына ийнаннганын айтханды.

Айырыу комиссияны председателине кандидатны юсюнден кеслерини оюмларын комиссияны членлери Андрей Тупикин, Индрис Апшев, Артур Текушев, Галина Егорова, Жанна Машукова, Николай Налоев, Юрий Шекихачев да айтыргъа сюйгендиле. Ала барысы да аны эртте таныгъанларын, аны бла ишлерге, шуёхлукъ жюрютюрге да тынч болгъанын, ол коллективни бирикдире да, ишге тизе да билгенин чертгендиле. Адежли, таза ниетли адам болгъанын айтхандыла.

Эсеплеучю комиссия, жашырын къол кётюрюу бла КъМР-ни Айырыу комиссиясыны председателине Вячеслав Гешев айырылгъанын билдирип, анга кёре тийишли протокол, бегимни проекти,бегим кеси да къабыл кёрюлгенлеринден сора Вячеслав Мицевич бек алгъа жыйылгъанлагъа жюрек ыразылыгъын бергенди. КъМР-ни Президентине, Ара айырыу комиссияны членлерине да анга ышаннганлары ючюн ыспас этип, аланы сокъурандырмазгъа кюреширигин белгилегенди.

Жыйылыуда башха вопросла да сюзюлгендиле. Майский шахарда 6-чы номерли Пришибский эки мандатлы айырыу округдан жер-жерли самоуправленияны Советине къошакъ халда депутатла айырыргъа керек боллукъду да, анга хазырланыр эмда аланы бардырыр ючюн, тийишли бегимле къабыл этилгендиле.

Ахырында Ара айырыу комиссияны члени Сиябшах Шапиев хычыуун жумушну тамамларгъа сюйгенин билдиргенди. Быйтыр жангы айырыу комиссияла къуралгъанлы 15 жыл толгъанын айтып, ол КъМР-ни Айырыу комиссиясыны алгъыннгы председатели, бусагъатда республикада Адамны эркинликлери жаны бла уполномоченныйи болуп ишлеген Зумакъулланы Борисни Ара айырыу комиссияны Эсде къалырча белги бла саугъалагъанды. Аны алгъышлай: «Борис Мустафаевич республикадан тышында да белгили, уллу намысы-сыйы жюрюген адамды. Биз жашауну академиясын андан хар жаны бла да юлгю алып окъуп чыкъгъанбыз. Ол ЮФО-ну,энди уа Север Кавказ федеральный округну дейик, Айырыу комиссиясыны сыйлы председатели болургъа тийишлиди деп, алай къарайбыз»,-дегенди.

Борис Мустафаевич Ара айырыу комиссия анда алгъын ишлеп кетген адамланы къыйынларын унутмагъаны ючюн жюрек ыразылыгъын билдиргенди, аны ол саугъагъа кёргюзтгенлери ючюн республиканы Президентине, Айырыу комиссиясына да ыспас этгенди. Аны жангы председателин да алгъышлай, КъМР-ни Президенти, Ара айырыу комиссия да тюз оноу этгенлерин,- Вячеслав Гешев керти окъуна ол къуллукъгъа хар жаны бла да тийишли болгъанын чертгенди.

Жыйылыугъа КъМР-ни Парламентини Председатели Чеченланы Ануар, аны биринчи заместители Руслан Жанимов, РФ-ни Президентини Юг федеральный округда полномочный келечисини баш федеральный инспектору Алексей Вербицкий, КъМР-ни Президентини Администрациясыны башчысыны заместители Александр Власов къатышхандыла.

ТЕКУЛАНЫ Хауа.
Суратны **Э. КАРАЕВА** алгъанды.

КЪЫШ КЪАЙГЪЫРЫУЛА

Жолчула артха турмагъандыла

Жылны биринчи къыш айы жолчуланы артыкъ гузаба этдирмегенди. Къар хазна жокъ эди, харкюнлюк иш да баргъаныча барып тургъанды. Битеу чурумла Жангы жылны биринчи кюнлеринден башланадыла – Приэльбрусьеге къар терен тюшгенинде. Анга уа районну жолчулары хазыр эдиле. Элбрус районну жолкъурулуш управлениясыны таматасы Ахматланы Мурадин бизге былай айтханды:

- Битеу техника къыш узуну бузукъсуз ишлер ючюн, биз аны алгъадан окъуна тынгылы хазырлагъанбыз. Аны жарымындан асламы быйтыр 28-чи декабрьде окъуна бизни курортну тау-лыжа кесегине жыйышдырылгъан эди. Алгъын болуучусуча, Приэльбрусьеде солугъанла ары-бери жюрюгенлеринде проблемала сынамаз ючюн, бизни борчубуз - турист объектлеге жолланы тазалау, тап халда тутууду. Андан сора да, эл жерледеги учреждениялагъа, организациялагъа баргъан жолланы да биз тийишли халда тутабыз. Жангы жылны байрамларында уа сау суткала бла дежурство къурагъан эдик.

Ишде къыстау кезиуюбюз экинчи январьдан башланнганды. Къысха заманны ичинде жаугъан къар жолланы машинала хазна жюрюялмазча этедиле да, аланы тазалаугъа битеу техникабызны бурабыз. Алай андан да уллу къайгъыны уа кеслерин кёп сакълатмаучу къар юзюлюуле чыгъара эдиле. Биринчиси, бек уллусу, Адыл-Суу ауузда – Джантугъан альпинист лагерьге баргъан жолда юзюлгенди.

Аны кетериуге заманында тохташалмагъанбыз. Нек дегенде ол жерледе къар жангыдан юзюлюр деген къоркъуу чыкъгъандан. Онг болгъанлай, къар юзюлюулени тазалаучу служба жолланы тазалау ишлеге тохташадыла.

Адыл-Суу аууз бек тар болгъанын айтмай жарамаз. Анда ары-бери бурулгъан окъуна къыйынды. Алай бизни ишчилерибиз аллай эм башха тюрлю къыйын болумлагъа юйренмей къалмагъанларын белгилерге керекди. Ала ол жаны бла алларына салыннган жууаплы борчларын бет жарыкълы тамамлаучудула. Жолланы къардан тазалау ишлеге бульдозерчиле Богъатырланы Ахмат, Оракъланы Ханапий, КамАЗ-ланы водительлери Элеккуланы Алий, Къочхарланы Залкъуф, Къаракъызланы Муса, жолчула Олег Пошукайло, Макытланы Мурат, Ахматланы Берит, Чочайланы Хусей бла Ахмат прораб Юсюпланы Махтини башчылыгъында тири къатышхандыла.

Жаш автогрейдерчи Оракъланы Рамазан бу ишде кесин биринчи кере сынагъанын да айтыргъа тийишлиди. Иш болгъан жерлеге уа ишчилени дежурный «Газельни» водители Аппайланы Арсен ташып тургъанды эм ташыйды. Къар юзюлюуледен сора тюшген хатаны эм жоллагъа жыйылгъан къарны кетериу, андан сора да, адамланы ырахат солууларын жалчытыу жаны бла битеу ишлеге Элбрус районну администрациясыны башчысы Сотталаны Къурман оперативный штабха башчылыкъ этип тургъанды.

Бусагъатда Приэлбрусьеде къар жауа-жауа турады. Аны себепли жоллагъа туз къатыш юзмез къуюу барады. Аллай ишле районну битеу эллеринде да этиледиле.Быллай ишлени ауурлугъу жаз башында да бизге тюшюучюдю. Нек дегенде тюз да ол кезиуде болуучудула Адыл-Суу тарында къар юзюлюуле. Биз а ол затха хар заманда да хазыр болуп турургъа керекбиз.

ТЕМИРЛАНЫ Анатолий.

ЭЛ МЮЛК

Бёлюмню атлаулары

«Виноград» атны жюрютген жабыкъ акционер общество шёндю Прохладна муниципальный районда алчы мюлкледен бирине саналады. Анда бир бирге хурмет этиу, ышанылгъан жумушха жууаплы къарау, аны качестволу тамамлау, ара мюлкню ишине тири къатышыу кибик ахшы тёреле, тёлюден тёлюге ёте, тамырларын кенгнге жая барадыла. Ол а производство кёрюмдюлени, прогноз планланы жылдан-жылгъа жетишимли толтурургъа, мюлкню экономикасын кючлерге ахшы себеплик этеди.

Акционер общество рынок болумлада кесини жерин табып тохтагъанды. Аны бёлюмлеринде уруннганланы саны алты жюзден атлайды. Орта эсеп бла аланы бир бирини айлыкъ иш хакъы алты минг сомдан атлайды. Андан кёп жална алгъанла да аз тюйюлдюле – иш хакъны хар адамны производствогъа салгъан къыйынына кёре жазыу мюлкде эрттеден жюрюген тёреди.

Мюлкню бёлюмлерини арасында баш жерни жюзюмчюлюк тутады. Белгилисича, жюзюм кюнню, жылыны бек сюеди. Аллай кюнле уа районну тийресинде республиканы бирси жерлеринден эсе кёп боладыла. Аны себепли озгъан эл мюлк жылда акционер обществода жюзюмню «Кардинал», «Молдова», «Подарок Магарыча» деген сортларыны бир-бир тереклеринден 240-260 килограмм тирлик алыннганды. Ол а жюзюмден прогноз кёрюмдюледе кёргюзтюлгенинден эсе аслам тирлик чыгъарыргъа онг бергенди.

Башда эсгертгенибизча, «Виноград» кёп бёлюмлю мюлкдю. Жюзюмчюлюк бла бирге анда терек бахчачылыкъ, малчылыкъ, кесинде чыгъарылгъан эл мюлк продуктланы жарашдырыу бла да кюрешедиле. Ол бёлюмледе урурннганла да былтыргъы жылны ахшы кёрюмдюле бла бошагъандыла.

Аланы барысыны да ишлерин санай турмай, жарашдырыучу бёлюмню ишинден айтсакъ да тамамды. Мюлкню кесинде ёсдюрюлген жемишледен этилген коньякланы, чагъырланы Къабарты-Малкъардан тышында да бек жаратып аладыла. Ол эм башха тюрлю продукциялары бла акционер общество республиканы Президентини качество жаны бла жыл сайын бардырылыучу конкурсха, Россейде къуралыучу тюрлю-тюрлю кёрмючлеге эм конкурслагъа дайым къатышады эм дипломла, майдалла бла саугъаланады. Сёз ючюн, Краснодар шахарда «Юг Россия» кёрмючде мюлкню экспонатлары алтын эм доммакъ майдаллагъа тийишли болгъанларын да белгилеп айтырчады.

Сёзсюз, жетишимле аз тюйюлдюле. Алай планла, ахшы муратла уа андан да уллудула эм кёпдюле. Мюлкге уста башчылыкъ этилгенини, адамланы жигер урунннганларыны хайырларындан ала аз-аздан тола барадыла. Жюзюм эм терек бахчала кенгертиледиле, малланы саны эм аладан продукция алыу ёсе барадыла. Жерчиликде, малчылыкъда урунннганла юсюбюздеги жылны да жангы жетишимле бла бошаргъа таукелдиле.

ЖАШАРБЕКЛАНЫ М.

Толу хапар

Сууап алгъандыла

Алгъаракъда Урван-Уштулу федеральный автомобиль жолну Огъары Малкъардан Уштулугъа элтген кесегини къууанчлы ачылыуу болгъанды. Аны битеу да узунлугъу 25 километрди.

Муртазланы Ахмат.

Бу жол ырхы ашап жабылгъанлы он жылдан артыкъ заман бола эди. Ол кеси уа Гюржю бла чекге дери жетеди. Эллиле эрттеден бери бу ауузда кёп мал тутуп келгендиле. Арт жыллада малчылагъа Уштулугъа жаяу барыргъа тюшгенди. Жолну реконструкциясын этерча анча жылны ичинде бир тюрлю федеральный программагъа кийирир онг болмай тургъанды. Битеу жумушлагъа уа 5-7 миллион сом керек эди.

Къалай-алай болса да, Уштулугъа элтген жолну болуму жарсытхан адам а чыкъгъанды. Ол огъары малкъарлы жаш Муртазланы Ахматды. Жолну тапландырыу ишлени ол толусунлай кеси бойнуна алып, анга 5 миллион сом къоратханды. Андан сора да, бу огъурлу, керекли да жумушха элни иймамы Цийкъанланы Мухадин хажи да аслам эс бёлгенди. Эл межгитден ол 300 минг сом эм бульдозер да бергенди. Жыл санына да къарамай, ол кюн сайын жолну тапландырыу къалай баргъанына кёз-къулакъ болуп тургъанды.

Черек районну администрациясыны башчысы Темиржанланы Махти да район бюджетден 70 минг сом бёлгенди. Предпринимательле Макытланы Руслан бла Мокъаланы Арсен а техника эм 5 тонна дизель отлукъ бла болушхандыла.

Ремонт ишле бла байламлы жумушланы эл администрацияны башчысы Нёгерланы Байрымукъ тамамлагъанды. Жолну реконструкциясы тёрт айны ичинде бошалгъанына Мисирланы Къадырны башчылыгъы бла ишлеген тракторчула Къазакъланы Азретни бла Мисирланы Махмутну, ишчиле Къазийланы Сейдуллахны, Мамайланы Сейдуллахны, Мисирланы Исхакъны къаты кюрешгенлери себеплик этгенди.

Предприниматель Муртазланы Ахмат бу ишни къолгъа не себепден алгъанын соргъаныбызда, ол былай айтханды:

- Арт жыллада Уштулугъа жаланда жаяу неда атлада барыргъа боллукъ эди. Алгъын а алайтын битеусоюз турист маршрут баргъанды. Мында гара суулары бла лечебница да болуучу эди. «Северный» приютда уа Гызы ыфчыкдан Гюржюге ауардан алгъа туристле солуп, кючкъарыу алгъандыла.

Бютюнда бег а мени эллилерим анда мал кютген кезиуде къыйналгъанлары жарсыта эди. Анда адамла ачысала уа, машина бла барыр онг болмагъаны себепли аланы кётюрюп келирге тюшгенди. Битеу ол затла бу ишни этерге таукеллендиргендиле.

Жолну тап халгъа келтиргенлери эллилени, алайда орналгъан чекчи заставаны да жашауларын тынч этерикди.

ГЕРИЙЛАНЫ Асият.

Курсла

Психологла билимлерин ёсдюрлюкдюле

Къабарты-Малкъар къырал университетни устазланы усталыкъларын ёсдюрген институтунда бу кюнледе психологланы хазырлагъан курсла ачыладыла. Ол ишни бу институтну психология кафедрасы Юг федеральный университетни педагогика факультети бла бирге бардырлыкъды.

Курсланы бир эм экижыллыкълары бардыла. Алагъа жюрюрге ким сюйсе да, жазылыргъа эркинди. Аланы бошагъанлагъа уа Юг федеральный университетни дипломлары берилликдиле. Мында лекцияланы бу университетни преподавательлери да окъурукъдула.

- Окъутуу очный эм заочный формалада бардырыллыкъды. Бери, жаш адамладан сора да, кеслерине экинчи, ючюнчю усталыкъла алыргъа сюйгенле да келирге боллукъдула, - деп билдиргенди бизге институтну психология кафедрасыны илму къуллукъчусу Куршаланы Зухура.

Курслагъа жазылыргъа сюйгенле, неда сорлукълары болгъанла уа **74-20-39** телефон бла сёлешсинле.

Бизни корр.

къыралда – дунияда къыралда – дунияда

Технология регламентле хазырларгъа

Къыралны технологияла жаны бла айныууна себеплик этерик комиссияны кенгеши болгъанды. Ол промышленность производство бек айныгъан, ахыр жыллада 8 уллу завод къуралгъан, ол санда къурч эритген бир доменный печь хайырланылыргъа берилген эм аллай бир печь да жангыртылгъан, уллу экономика магъанасы болгъан зонагъа саналгъан Липецк шахарда бардырылгъанды. Анда дуния рынокда конкурентлик эталлыкъ технологияла жарашдырыуну вопрослары сюзюлгендиле.

- Биз технология процесслени къураууда айныгъан къыралладан кёп да артха къалабыз. Къалмазча, аланы озарча окъуна онгубуз барды. Производство кючле, билимли эм уста инженер-техникле, хар не бла, ол санда ахча бла, жалчытылыннган арала, бюрола бардыла. Болсада алыкъа бизге не аздан айтханда, 25 технология регламент керекди, алайсыз алгъа тийишлисича бараллыкъ тюйюлбюз. Ол жаны бла Липецкени юлгюге келтирирге боллукъду, - дегенди Дмитрий Медведев кенгешде.

Мингле къутхарылгъандыла

МЧС къуралгъанлы 20 жыл болады. Ол кезиуню ичинде ажашханладан, суулагъа батханладан, жер тебип, оюлгъан юйлени тюплеринде къалгъанладан, от тюшген журтладан мингле бла саналгъан адам къутхарылгъанды.

МЧС-ни къутхарыучулары къыйынлыкъгъа тюшген тыш къыраллагъа да къолларындан келгенича болушлукъ этедиле. Аланы жер тебиуде апчыгъан гаитичилеге болушлукълары да шагъатлыкъ этеди: оюлгъан юйлени тюплеринден 27 адамны чыгъаргъандыла, жюзле бла саналгъан адамлагъа медицина болушлукъ этгендиле. Аланы туугъан журтха къайтарлыкъ самолёт да Гаитиге дарманла, аш-азыкъ, суу алып жетгенди.

РФ-ни Правительствосуну Председатели Владимир Путин, жыйылыуда сёлеше, россейли къутхарыучуланы алгъышлагъанды, аланы жигер ишлегенлерини хайырындан адамланы къыйын болумлагъа тюшюп апчыулары 13 процентге азайгъанын айтханды.

Жыйылыуда алчы къутхарыучулагъа къырал саугъала да берилгендиле.

Жангы башчы округ бла шагъырейленеди

Север Кавказ федеральный округга башчылыкъ РФ-ни Президенти Дмитрий Медведевни оноуу бла салыннган Александр Хлопонин: «Север Кавказ - кёп миллетле жашагъан, кесини адети-къылыгъы, жетишимлери, проблемалары да, огъурлу, билимли, ангылаулу адамлары, оноучулары да болгъан айырмалы жерди», - дегенди. Ол мында оноучула бла таныщханды, къалай ишлеригини планыны проектин жарашдыргъанды. Къысха айтханда, округ бла шагъырейлениуню иш бла бирге бардырады.

Тынгылы ушакъ

Правительствону Председатели Владимир Путин ишчи халда Калмыкияны президенти Кирсан Илюмжинов бла тюбешгенди. Субъектни башчысы экономика эм социальный болумланы, жангы ишчи жерле къурауну юслеринден тынгылы хапар айтханды. Электрокючню тышындан сатып алыу ауур жюк болгъанын билдиргенди. Правительствону башчысы республикагъа арадан болушлукъ этиллигин айтханды.

Къара сууукъ

Магадан областьда бла Якутияда къылыкъсыз сууукъду. Ахыр кюнледе хауаны сууукълугъу 55-57 градусха жетгенди. Чабакъ тутхан кемеле буз «жесирдедиле», аладан 1000-ден асламы электрокючсюз эм жылыусуз къалгъандыла. Бир-бир школла, сабий садла ишлерин тохтатхандыла.

Басмагъа **ЖУЧИНАЛАНЫ Ануар** хазырлагъанды.

Промышленность

Заказчыланы тири излейдиле

- Шёндюгю битеудуния къытлыкъны кезиуюнде рынокну излемлерине кёре продукция чыгъаргъан эм аны кесине иги хайыр тюшюрюрча сатхан алай тынч иш тюйюлдю. Аны алайлыгъына биз бекден бек тюшюне барабыз. Ол себепли ишибизни бюгюннгю кюнню излемлерине келишдирирге, алгъа къарай билирге юйренирге да итинебиз, - деп билдиргенди «Нальчикни станокла ишлеучю заводу» ачыкъ акционер обществону генеральный директору Анатолий Мамбетов.

Аны бла бирге ушакъ нёгерибиз айтхан сёзлерине шагъатлыкъ этген шарт юлгюле да келтиргенди. Излеуню эм бир ниетлиликде урунууну жолунда бара, къыралны агъач жарашдырыучу промышленностунда хайырланылгъан станокла чыгъарыу жаны бла специализацияланнган предприятияны урунннганлары рынок болумлада тийишли жерин табаргъа кюрешедиле. Ол а коллективни чачмазгъа, ишни тохтатмазгъа онг береди.

Генеральный директорну айтыууна кёре, къыралны бир къауум регионларында аладача заводла болгъанлары чыгъарылгъан продукцияны сатыуда уллу конкуренция туудурады. Аны себепли акционер обществону башчылары эм специалистлери заказчыланы излеуге производство вопросладан аз магъана бермейдиле. Ала продукцияларыны юлгюлерин Россейде, жууукъ тыш къыраллада болуучу кёрмючлеге, конкурслагъа элтедиле. Заказчиклени кёбюсюнде аллай тюбешиулени кезиулеринде табыучудула эм ала бла эки жанлы келишимле этиучюдюле.

Сёз ючюн, Москва эм Москва область бла этилген келишимле предприятияны коллективине бир тюрсге ишлеп, адамланы айлыкъ хакъларын кезиуюнде тёлеп турургъа, эндиге дери жыйышдырылгъан тюрлю-тюрлю борчланы иги кесегинден къутулургъа онг бергендиле. Бюгюнлюкде заводну хайырланнган газы, электроэнергиясы ючюн бир сом ёнкючю да жокъду.

Ачыкъ акционер обществону башчылары продукцияларын сатыу жаны бла быйылгъа да иги кесек келишим этгендиле. Ол а коллективни къууандыргъанды, бютюн жигер ишлерге кёллендиреди. Бюгюнлюкде Нальчикни станокла ишлеучюлери кеслерини заказчыларына деп коттеджлени, эки-юч къатлы юйлени къабыргъаларына салыргъа жарагъан панельлени хазырларгъа керекли формала, печь вагонеткала эм башха товарла чыгъарадыла. Бир тюрлю чырмау болуп къалмаса, ала юсюбюздеги жылны быйтырдан эсе иги кёрюмдюле бла бошаргъа таукелдиле.

ТАТЫУ улу М.

Жазылыу - 2010

Хурметли жамауат!

Сиз 2010 жылны биринчи жарымына «Заманнга» жазылалмай къалгъан эсегиз, халны тюзетирге онг барды. Жазылыуну 25-чи январьгъа дери жарашдырсагъыз, ана тилибизде чыкъгъан газетни биринчи февральдан алып башларыкъсыз.

Жазылыуну багъасы 5 айгъа - 296 сомду.

Бизни индексибиз - 51532

Пенсиягъа чыгъарча жыл санны кётюрюу - дурус тюйюлдю
2 бет

Иги къылыкъ, тюз иш бла жамауатны ышаныуун къайтарыргъа
2 бет

Кийизчиле уллу дуния бла сёлеширге итинедиле
2 бет

Келир ыйыкъгъа TV-ны бла радиону программалары
3-4 бетле

ОЮМЛА

Пенсиягъа чыгъарча жыл санны кётюрюу - дурус тюйюлдю

Къабарты-Малкъарны политиклери РФ-ни финансла министрини заместители Сергей Шаталов пенсиягъа чыгъарча жыл сан кётюрюлюрге боллукъду деп айтханыны юсюнден кеслерини оюмларын билдиредиле.

Регион Политсоветни секретарыны заместители, КъМР-ни парламентини Билим бериу эм илму жаны бла комитетини председатели Татьяна СМИРНОВА:

Пенсиягъа чыгъарча жыл санны кётюрюрге деген ниет къыралны бир тюрлю чалпайтыу болмай айнытыргъа сюйген «Единая Россияны» социальный политикасы эмда консерватизмни идеологиясы бла да арталлыда келишмейди. РФ-ни Правительствосу бла Къырал Думасы къабыл кёрген оноула пенсияланы Совет Союзну заманында стажны да эсге алыуда кётюре барыргъа онг бергендиле.

Жаш адамла уа софинансированияны къырал программасын хайырланып неда къыралныкъы болмагъан фондлада ахчаларын жыйышдырып, келир заманда аллыкъ пенсияларыны ёлчемлерин кеслери сюйгенлерича белгилерге эмда кёбейтирге боллукъдула. Алайды да, бюгюнлюкде пенсияла бла байламлы чыкъгъан проблемаланы пенсиягъа чыгъарча жыл санны кётюрмей да тамамларгъа боллукъду. «Единая Россияны» республиканы Парламентинде фракциясыны депутатлары ол башламчылыкъны къабыл кёрмезликлерине толу ийнаныпма.

Пенсиячыланы союзуну Къабарты-Малкъар регион бёлюмюню башчысы ЧЕРКЕСЛАНЫ Георгий:

- Адамланы ёмюрлери 60-65 жылдан озмагъан, пенсиячыланы къолайлыкълары артыкъ уллу болмагъан къыралда пенсиягъа чыгъарча жыл санны кётюрюубек къужур затды. Бу башламчылыкъ законнга айланса, кёп жылланы ичинде жигер урунуулары бла къыралгъа жарап келген адамла пенсиячылагъа берилген онгланы кёрмей къаллыкъдыла.

Аллай предложение этгенле Европаны къыралларындан юлгю алгъанлары баямды. Алай биз пенсияланы ёлчемлерин бла ЖКХ-ны, электроэнергияны кётюрюлген тарифлерин, бир-бир ашазыкъ продуктланы бла халкъ артыкъда кёп сурагъан товарланы ёсюп баргъан багъаларын тенглешдирип кёрюрге керек болгъанына ишексизбиз. Пенсиягъа чыгъарча жыл санны кётюрюуге къажау сюелген «Единая Россия» тутхан ызгъа биз да ыразыбыз.

Эсигизге салайыкъ, пенсиягъа чыгъарча жыл санны кётюрюрге деген башламчылыкъны Сергей Шаталов этгенди. Аны партияны битеу регион бёлюмлеринде да сюзедиле. РФ-ни Къырал Думасыны 12-чи январьда болгъан жыйылыуунда партияны Генеральный советини президиумуну секретарыны биринчи заместители, Къырал Думаны Урунуу эм социальный политика жаны бла комитетини председатели Андрей Исаев ол башламчылыкъны къаты сёкгенди.

- Биз этген оноула, ол санда 2011 жылдан башлап Пенсия фондха жиберилген ахчаны ёлчемин ёсдюрюу, бюгюнлюкден окъуна пенсияланы иги кесек кётюрюрге онг бередиле. Пенсиягъа чыгъарча жыл санны кётюрюрге дегенча предложениягъа узакъ келир заманлада къараргъа да боллукъ болур. Алай ары дери уа 2020 жылгъа дери жарашдырылгъан Стратегияда белгиленнген муратладан бирине жетерге керекди. Ол а россейлилени ёмюрлерин 75 жылгъа дери созууду,- дегенди депутат.

Итогла

Иги къылыкъ, тюз иш бла жамауатны ышаныуун къайтарыргъа

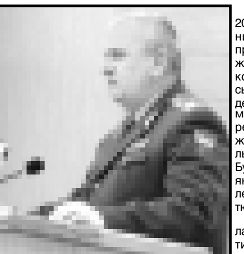

Къабарты-Малкъарны жеринде озгъан жылда, эсепге алынып, белгили болгъан 8839 аманлыкъ иш этилгенди. Ол кёрюмдю 2008 жылда да аллай бир эди десек, жангылмакъ. Нальчикде УВД-да, Бахсан шахарда, Май, Чегем районлада ОВД-лада белгили болгъан аманлыкъ ишлени саны бир кесекге азайгъанды. Бу тюрлю шартла бу кюнледе КъМР-де МВД-ны службаларыны, бёлюмлерини оноучулары эм жамауат организацияланы келечилери къатышхан кенгешде келтирилгендиле.

Ич ишлени министри милицияны генерал-лейтенанты Юрий Томчак, кенгешни ача, быллай шартлагъа айырып эс бургъанды: терроризмге бла дин экстремизмге къажау кюрешге милиция харкюнлюк ишинде энчи магъана береди. Республикада тынчлыкъ, келишиулюк тутхучлу болур ючюн, динле, жамауат эллени администрациялары бла байламлыкъда ишлейди, жаш адамла экстремизмге берилмезлерине, терс жолну бармазларына къайгъырады.

Министр билдиргенича, миллетле, динле аралы келишиулюкню кючлер муратда МВД-ны башламчылыгъы бла озгъан жылда, республикада власть органланы келечилери да къатышып, «тёгерек стол» бардырылгъанды. Анга право низамны сакълаучу органланы, жамауат биригиулени, дин конфессияланы, асламлы информация органланы келечилери къатышхандыла. Анда айтылгъан оюмла, тилекле да газетлени, телевиденияны, радиону юслери бла жамауатха билдирилгендиле. «Бизни ол тюрлю ишлерибизге КъМР-де МВД-да къуралгъан жамауат советни жанындан болушлукъ уллуду», - дегенди Юрий Иосифович.

Ол акъылбалыкъ болмагъанланы аманлыкъ ишлеге берилмезлерин, экстремист къылыкъ алмазлары жаны бла къаллай профилактика ишле бардырылгъанларын эсге салгъанды. 2007 жылда 1-чи январьдан бери Нальчикде школлада милицияны 35 инспектору къуллукъларын толтурадыла. Былтыр да 25-чи августдан башлап республикада окъуучуланы саны 500-ден аслам болгъан школлада 39 инспектор ишге киришгенди.

Не алай-былай десек да, Ич ишлени министерствосун республикада законсуз сауутланнган аманлыкъчы къауумлача тынгысыз этген бир зат да жокъду. Юрий Томчак аллайлагъа къажау къаты кюреш бардырылгъанын эсгертгенди. Ол жаны бла бардырылгъан излеу, тинтиу ишлени хайырындан былтыр сауутла букъдурулгъан 30 жер табылгъанды, законнга боюн салмай къачып айланнганла жашагъан 9 къош, къолдан ишленнген чачдырылыучу затла къурашдыргъан жашырын лаборатория жокъ этилгендиле.

Законсуз жюрютюлген 189 сауут сыйырылгъанды, ол санда 34 автомат, 44 керох, 14856 патрон, 104 гранат, къолдан ишленнген 14 чачдырыучу устройство. Жыл сайын бардырылгъан «Оружие» операцияны кезиуюнде да кёпле, нохтабау алып, къолларында законсуз сакъланнган кёп сауут-саба келтирип, органланы къолларына бергендиле.

Юрий Иосифович быллай шартлагъа да эс бургъанды: республикада экстремист, террорист ишлери бла эмда 2005 жылда 13-чю октябрьде болгъан къаугъадан сора властьладан къачып айланнганладан 58 адам излеудеди. Аладан 12-си халкъла аралы, 25-си федеральный излеудедиле. Жылны ичинде уа аллайладан 24-сю жокъ этилгенди.

Кенгешде экономика эм налог жаны бла бузукълукъланы юсюнден да тынгылы айтылгъанды. Отчёт кезиуде право низамны сакълаучу органла ол тюрлю 1448 аманлыкъ иш ачыкълагъандыла. Налог тёлеуден албугъартханладан кёпле туура этилгендиле. Ол тюрлю шартланы юслеринден сёз баргъанда, Черек, Лескен, Зольск районлада ОВД-ла артыкъда иги кёрюмдюле болдургъанлары айтылгъанды.

Докладчы, аманлыкъ ишлени азайтырча кёп профилактика мадарла этилгенлерин белгилей, жамауат низамны эм жамауат къоркъуусузлукъну жалчытыуда иги жанына къаллай тюрлениуле болгъанларын шарт юлгюле бла кёргюзтгенди.

- Биз, - дегенди ол, - «2008-2010 жыллада КъМР-де право низамгъа бузукълукъ этиуню профилактикасы», «2008-2010 жыллада Къабарты-Малкъарда коррупцияны профилактикасы», «2008-2010 жыллада КъМР-де терроризмни бла экстремизмни профилактикасы» деген республикалы программала жашауда алжаусуз бардырылырларына дайым эс бурабыз. Бу борчну тамамлауда милицияны участка уполномоченныйлерини жууаплылыкълары бютюнда уллуду.

Ала аны алайлыгъын ангылайдыла, кюн сайын профилактика ишле бардырадыла. Сёз ючюн, озгъан жылда ала атаана борчларын толтурууда сансыз къарагъанладан 574-сюне протоколла жазгъандыла. Аладан 561-ни аталыкъ, аналыкъ эркинликлерин сыйырыргъа деп, тийишли органлагъа къагъытла жиберилгендиле.

Министр, жылдан-жылгъа республиканы жолларында аварияла кёп болуп баргъанларыны, алада ёлгенлени, къыяу тапханланы саны азаймагъаныны юсюнден айта, ГИБДД-ны энчи составына, бек алгъа уа оноучуларына тырман этгенди. Жылны ичинде 4176 адам кеф болуп автомашина жюрютгенлери, 2091 адам а удостоверениялары болмай рульгъа олтургъанлары ачыкъланнганды. Жолда жюрюуню жорукъларына ол халда бузукълукъла этиле эселе, жол-патруль службаны инспекторларындан кёп зат къалгъаны баямды, дегенди ол.

Кенгешде кадрланы юслеринден да сёз ачыкъ баргъанды. Жылны ичинде ич ишлени органларында къуллукъ этгенледен 49 адам жууапха тартылгъанды, аладан 41-сине уголовный иш ачылгъанды. Экеулен ишлеринден кетерилгендиле.

Ахырында министр 2010 жылгъа республикалы милицияны борчларыны юслеринден айтханды. «Бек алгъа, - дегенди ол,- энчи состав коррупциягъа, терроризмге, экстремизмге къажау кюрешни андан ары бардырыргъа таукелди. Аманлыкъ ишлени ачыкълау бюгюнлюкде бек жууаплы борчлай къалады. Террористле, экстремистле, мурдарла, уручула, жутла кезиуюнде терсликлерине жолукъдурулмай эселе, ич ишлени органларына халкъны ышаны улугъу боллукъ тюйюлдю. Биз жамауат бла бир акъылгъа келип, андан тутхучлу болушлукъ тапсакъ, ишибиз онгуна барлыкъды, аманлыкъчыланы къайсы тюрлюсюню да аякъ тюплеринде от жанарыкъды».

ТЕММОЛАНЫ Мухадин.

Кёрмюч

Бизни республикада фахмулу жаш тёлюню юсюнден дайым да айтылады. Бараз кюн Суратлау искусстволаны музейинде «Войлочный путь» деген ат бла ачылгъан кёрмючге келгенле анга кеслери да тюшюнюрюк эдиле. Алты къыз - Мокъаланы-Текуланы Дина, Диана Шокарова, Лаура Бекулова, Ляна Тхакумачева, Наталья Токарева, Милана Елеева - биригип, кеслерини ишлерин Нальчикни къараучусуна ачыкъларгъа кёлленнгендиле.

Фотожурналист Элина Караеваны суратлары уа къызла къалай ишлегенлерини юслеринден хапар айтхандыла. Аланы ол башламчылыкъларына сансыз болмай, не жаны бла да болушлукъ этген республикалы тиширыу жамауат «Жан» организация эди. Аны таматасы «Горянка» газетни баш редактору Зарина Кануковады. Къызла уа кёрмючню аммаларына атагъандыла.

Кёрмючге къатышхан къызла.

Кийизчиле уллу дуния бла сёлеширге итинедиле

Малкъар тиширыула кийизге усталыкъларын бурундан бери сакълап келгендиле. Жаш тёлю аладан юйренип, бу айтхылыкъ искусствону андан ары бардыргъанлары халкъыбызгъа да асыуду. Былайда «искусство» деп да жангылып айтмайкёксюлдюм, къара жюнден ийленнгенлери жюрегинги бийлейдиле. «Хранительница» деп атагъанды Дина аланы бирине. Анда биз буруннгу таш къаланы, къаяланы, миллет кийимле жылыуну эсге тюшюредиле.

Башха тюрлю болур амалы да жокъду: жюн кесини жылыуун, кючюн аямайды. Анга да алай сюйдюмлю кёзден къараргъа керекди, быллай ариу кюйюзчюкле этерча андан.

«Кабардино-Балкарская правда» газетни менеджери Наталья Токарева кесини тенг къызы Ляна Тхакумачевагъа баргъаны сайын кёрюп тургъанды кийизлерин къалай тюрлю ийлегенин. Бир жол кеси да къарыуун, фахмусун сынаргъа сюеди. Ляна анга не жанындан да болушуп, кёрмючде Наталья бир къауум иши бла шагъырей этгенди къараучуну. Аны «Зимняя сказка», «Сушность женщины» деген кийизлеринде алгъыннгы оюуланы, орус фольклордан суратланы да эслейбиз. Ол жюн бла кюреше сынагъан къууанч сезимлерин айтып бошамай эди.

Кёрмючде сёлешгенле бары да къызла байрам къуррагъанларын белгилегендиле. КъМР-ни культура министри Руслан Фиров ала бары да эрттегили искусствону мындан ары баргъанлары ючюн ыспас этгенди.

Культура фондну таматасы Владимир Вороков а художник къызланы кесини залларында кёрмюч къураргъа чакъыргъанды. Аланы юслеринден фильм алыргъа сюйгенин да билдиргенди.

Зарина Канукова хар бирини юсюнден къысха айтып, келгенлени ала бла таныштыргъан эди. Къызла хазна къалмай барысы да художестволу билим алгъандыла. Ала ювелир, дизайнер иш, мультипликация бла да кюрешедиле. Ичлеринде назмула жазгъанла, усталыкъларын сабийлеге юйретгенле да бардыла. Канукова дагъыда «Войлочный путь» кёрмючню Майкопда, Владикавказда, Сухумда кёргюзтюр мураты болгъанын да айтханды. Аланы кийиз бла башланнган жоллары не къадар узакъ, жарыкъ, къууанчлы болсун, дейбиз.

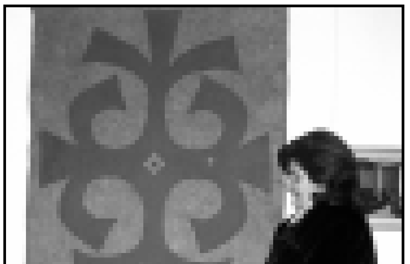

Ёсюп келген тёлю да бурады эс.

гъатха, туугъан журтха сюймекликден толуду. Алай мында Дина кесини бай фантазиясын туура этеди. Узакъдан кюч алып келген шауданчыкъ, кийизни къыйырына жетип, анга сыйыналмай, тохтап къалалмай, жерге тёгюлгенча кёрюнеди. Чынтты искусствону, усталыкъны ачыкълагъан шарт!

Къараучула Динаны ишлерини аллында сюелип, сейирге къала эдиле. Бир жаш, кийизге къолу бла тийип: «Муну тёгерегин былай ариу ишлегени окъуна айтып турады авторну усталыгъын», - дей эди. Уллайгъан тиширыу а: «Ташланы окъуна ишлеялгъанды» - деп, кесини оюмун хар аны жанына баргъаннга билдирип турду.

Жаш къызла кеслерини кийизден ишлеринде философия ангылауланы да сайлайдыла. «Кюн», «Тиширыу», «Жашчыкъ бла Ай», «Экеулен», «Тиширыуну энчилиги» - атлары окъуна айтып турады авторла халкъларында болгъан тёреледен чыгъып, уллу дуния бла сёлеширге итиннгенлерин.

Андан эслемейбиз биз бу ишледе буруннгу кийизледеги ючгюл, тёртгюл суратланы. Алай бла Диана Шокарова кюнню кёп тюрлю сыфатларын кёргюзтюрге итинеди. Лаура Бекулова агъачха сансыз болмагъанын айтады.

Кийиз эски ёмюрледе юйде ариулукъгъа, жылыулукъгъа деп тагъылгъан эсе, аякъ тюпге да андан салыннга эсе, бюгюнлюкде да чынтты искусствону багъалагъанла таулу тиширыуланы ишлерин уллу ахча берип алыргъа хаппа-хазырдыла. Кёрмючдеги къабыргъагъа тагъарча ишленнген гитче кийизчикле бла жастыкъчыкъла къайсы отоуну да омакъларыкъдыла. Аладагъы миллет оюула уа туугъан юйюнгю от жагъасындан ургъан ма. Бурун ёмюрледе кийизлени юйде тутаргъа деп этген эселе, бусагъатдагъы художникле ишлерин искусствогъа айландырадыла.

Сёз ючюн, «Войлочный путь» деген кёрмючге кире баргъанынглай, тырнауузчу къыз Мокъаланы–Текуланы Динаны кийизлерин кёребиз. Аланы болмагъанча ариу суратлары, боялмагъан акъ, кийип сюелген тиширыуну эслейбиз. Ала бары да Малкъарны белгилеридиле. Тиширыу кийиз ийлеген усталыкъны сакълап къоймай, къыйын жыллада халкъны да къутхаргъанды. Былайда анга автор берген атны бир ненча тюрлю ангыларгъа онг барды.

Экинчи иши аны магъанасы бла женгилди дерге боллукъду - «Шаудан». Ол лирикадан, табий-

САРАККУЛАНЫ Асият.
Суратланы автор алгъанды.

Семинар

Ариулукъну сезерге юйрете

Тырнауузну лицейинде «Эстетика циклни предметлерин окъутууда эмда классдан тышында иш бардырыуда инновация технологияланы хайырланыу» деген ат бла район семинар болгъанды. Анга суратлау искусствону, музыканы, башланнган школну устазлары, аладан сора да, окъуучуланы ата-аналары къатышхандыла.

Къудайланы Индира бирикдирилген дерс бардырады.

Семинарны кезиуюнде «Адамны культурасы. Кийимде миллет накъыш» деген темагъа бирикдирилген дерс бардырылгъанды. Устаз Къудайланы Индираны башчылыгъында сабийле, эскизле бла ишлей, кеслерини онгларын, хунерлерин да кёргюзтгендиле. Ала тюрлю-тюрлю технологияланы хайырланыуда ахшы билимлери болгъанын да ачыкълагъандыла. Практика дерсле сейирлик информация бла байыкъландырылгъандыла. Дерсни ресурс бла жалчытыугъа компьютер программала, видеороликле, DVD-фильм киргендиле.

Семинаргъа къатышханла дерсни тинтгендиле, андан сора лицейни актовый залында классдан тышында «Театр микрофонну аллында» деген иш бардыргъандыла. Аны башланнган классланы окъуучулары (башчылары Людмила Сахараева) кёргюзтгендиле. Спектакльле «Капелька» музыка клубну ишинден видео эм сурат кадрланы, сабийле ишлеген суратланы кёргюзтюу бла бирге бардырылгъанды.

Семинарны барысы да жаратхандыла. Анга къатышханла сабийле эстетика жаны бла да айныргъа, ёсерге керек болгъанларын энтта да бир кере ангылагъандыла.

ТЕМИРЛАНЫ Анатолий.

ДАТА

Баш окъуу юйге жоралап

Къыралыбызда окъуу юйлени юслеринден сёз баргъан кезиуде, М. В. Ломоносов атлы Москвадагъы къырал университетге «биринчи» дейдиле. 1775 жылда айтхылыкъ алимни башламчылыгъы бла ачылгъан вуз бюгюн битеу дунияда окъуна аты айтылгъан илму аралай къалады.

Ал кезиуде анда жаланда юч кафедра - философия, юристле хазырлагъан эм медицина факультет ишлегендиле. Бусагъатда уа бу бийик окъуу юй кёп тюрлю отрасльдан специалистлени хазырлайды. Мында башха жерледе окъутхан преподавательле усталыкъларын ёсдюрюр амал да табадыла. МГУ-да энди 200 кафедра, 430 лаборатория, 4 обсерватория, 3 музей да ишлейдиле.

Бу белгили окъуу юй кесини 255-жыллыгъын белгилерикди. Анга аталып, КъМР-ни Миллет библиотекасыны окъуу залында «Наш первый, наш российский, наш московский...» деген ат бла кёрмюч ачылгъанды.

Андагъы экспонатланы асламысы аны тарыхыны юсюндендиле. Кёп уллу алимле бошагъандыла МГУ-ну. Аланы илму ишлери энчи жыйымдыкъ болуп да чыкъгъандыла. Ол китапланы, К. Левыкинни «Мой университет», А. Логуновну «Наш первый университет» деген эм башха китапланы да кёрлюкбюз мында.

Ломоносов атлы университет Москвада эм ариу мекямладан бири болгъанын да белгилерге керекди. Аны къурулушу кесини заманында бек уллуланы санында болгъанды. Ол шартны да унутмагъандыла библиотеканы ишчилери. Анга аталгъан статьяла, суратла ол кюнлени кёргюзтедиле.

Студентле жыйылгъан жерде байрамла да жарыкъ къуралыучудула. Бютюнда университетде Сюйгенлени кюнюне уллу эс бурулады. Анга ректор Виктор Садовничий да тири къатышыучуду. Ол, башха къууанчлагъа да къалай тюбегенлерини юслеринден да табыллыкъдыла кёрмючде материалла.

Бизни корр.

Женгил атлетика

Командагъа - онтёрт майдал

Бу кюнледе Краснодарда женгил атлетикадан ЮФО-ну чемпионатына бла биринчилигине сегиз жюз спортчу къатышхандыла. Къабарты-Малкъарны командасыны асламысы юйретиу-жарау этиу сборлададыла. Аны себепли ала бу эришиуге къатышалмагъандыла. Болсада къалгъан онтогъуз спортчудан онтёртюсю саугъалы жерлеге чыкъгъандыла.

Алтын майдаллагъа дискни сызыуда Олег Пирог бла Лера Изковская тийишли болгъандыла. Ирина Рыженко (диск сызыу), Екатерина Назаренко (бийикге секириу), Игорь Кубыщенко, Юрий Ломако, Игорь Жданов, Александр Собкало (эстафетада) эришиуледе кюмюш майдалла алгъандыла. Сергей Рыженко (дискни сызыу), Ангелина Шеповаленко (многоборье), Вероника Кустовая (60 метрге чабыу), Владислав Гринчук (многоборье), Залим Кушхов а (ядро тюртюу) доммакъ майдалла келтиргендиле командагъа.

КъМР-ни Спорт эм туризм министерствосуну пресс-службасы.